

Sjælesorg og sanselighed - at nå mennesker uden sprog og dermed lindre deres ensomhed og forvirring

Jeppe Carsce Nissen, præst ved plejehjemmet Sølund, København

Jeppe Carsce Nissen fortæller i sit oplæg, hvordan han mener, kirken og det kristne menneskesyn kan byde ind og bidrage til mennesker med demens. Da han for ni år siden startede sit virke som præst på plejecentret Sølund, blev han skræmt af den isolation og ensomhed, han mødte hos beboerne. Han mener, at den lille død, er den, hvor vi holder op med at trække vejret, mens den store død er ensomheden, dér hvor vi som mennesker holder op med at have relationer til verden, til os selv og til hinanden.

Hvad kan det kristne menneskesyn?

Der findes forskellige menneskesyn at arbejde med mennesker ud fra, f.eks. det biomedicinske, som grundlæggende er et formindskende menneskesyn - når mennesket får diagnosen, bliver det mere set som diagnose end menneske.

Her ser det holistiske menneskesyn på mennesket, som værende noget mere end sin sygdom. Mennesket er også sit sind, det er helheden mellem krop og syn. Fokus på plejesektoren skal være det hele menneske, men det kan blive et problem, når mennesker har demens. Jeppe Carsce Nissen siger, at mennesket går i stykker. På et tidspunkt risikerer vi, at drage konklusionen: "Jamen, det her menneske er et mindre menneske, end det hele menneske".

Det psykosociale menneskesyn forsøger at fastholde demensramte mennesker i deres klare øjeblikke, og at hjælpe dem med det – men det er en kamp mod tiden; mennesket falder fra hinanden. På et tidspunkt kan vi ikke mere, og så forsvinder det menneskelige mellem fingrene på medarbejderne. Så spørgsmålet er, om der er andre måder vi kan se mennesket på, som kan hjælpe os med at være sammen med mennesket til verdens ende?

Jeppe Carsce Nissen mener, at det er her, religionen kan byde ind: "Mennesket i kristent perspektiv er skabt i Guds billede. Det betyder i min optik, at vi er skabt til at forholde os. Inden i mig selv kan jeg forholde mig til mig selv. Vi har et indre forhold, et selvforhold. Vi forholder os til os selv som mennesker, og det er større, end det at vi er mennesker". Der er noget i os, der er større end helheden. Vi er skabt til at relatere til hinanden, til verden, til os selv, og det går helt af sig selv, indtil vores verden falder fra hinanden, f.eks. ved demenssygdom. Det enkelte menneske med demens kan undervejs hjælpes med at fastholde sig selv og sine relationer med alskens virkemidler; sang og musik, erindringskasser osv., men til sidst er det ikke muligt længere. Hvordan kan det kristne menneskesyn hjælpe her, hvor relationerne falder fra?

En insisteren på relationer

Efterhånden som det hele menneske går i stykker, er der brug for et værktøj, som rækker ud over de øvrige måder at tænke på. Der er brug for en insisteren på relationer, som falder udover det, det enkelte menneske kan præstere. Der er brug for udefrakommende insisteren på, at relationen forbliver der. Jeppe Carsce Nissen siger, at det er den insisteren, han laver, når han har sjælesorg hos en døende. I sjælesorgen, når der ikke er mere sprog tilbage, handler det om nærværet, måske synger han en salme, måske aer han den døende på armen. Han har oplevet en uforklarlig tilstedeværelse af noget tredje i disse situationer. Forholdet mellem præst og døende er større end blot de to. Her har han kunnet mærke, at selv om han går, og den døende dør, vil forholdet stadig bestå. Forholdet er evigt.

På samme måde er det liv, som mennesker med demens lever, overvejende i et afskedens perspektiv: "Nu er det måske sidste gang, jeg genkender mit barnebarn." Efter et demensramt menneskes død giver pårørende nogle gange udtryk for, at de har sagt farvel for lang tid siden. Det kristne menneskesyn insisterer på, at relationen består, selvom vedkommende forsvinder. Selvom de kognitive og fysiske evner forsvinder, vil der være et umiddelbart selvforhold. Mennesket kan stadig mærke, om det gør ondt, om man er bange, om man er tryk. Det er vigtigt at holde

sig for øje, for de grundlæggende følelser kan tiltales lige til det allersidste. Et andet vigtigt aspekt at huske på, at vi alle dybest set er hjælpeløse. Som mennesker er vi alle helt alene i hver vores kamp – og med den viden kan vi som medmennesker helt enkelt give et knus. Jeppe Carsce Nissen siger: "I gør noget, der er større end jer selv, når I lige holder på en skulder, når I skynder jer forbi – der skaber I mennesker, ikke bare fru Hansen, men også jer selv. Hver gang I

træder i forhold til et andet menneske, så skaber I evighed."

En deltager spørger til, hvad det kræver at være så tæt på? Jeppe Carsce Nissen siger, at det mest kræver perspektivændring, f.eks. er beboerne mennesker og ikke diagnoser eller den lejlighed, de bor i. Lær den enkeltes livshistorie at kende og gå ind i relationen.

